کانییە قارەمان

چیرۆك بۆ منداڵان

نووسینی: حەمەکەریم عارف

چاپی یەکەم : ٢٠١٣

پێڕست

*- پێشەکییەکی کورت
*- باشترین هاونشین
*- نەخشە
*- ئاخ وەتەن
*- کۆلارە
*- ڕاوچی
*- کانییە قارەمان
*- فەرهەنگۆك
*- ژینامەی نووسەر

پێشەکییەکی کورت

بێگومـان جیهـانی منـدالآن، وێـڕای سـادەیی و پـاکی و بێگـەردی، ئـالۆزیو تایبەتمەندی خۆی هەیە، دیاریشە مندالْ دەکاتە بەردی بناغەی ئایندەو هەر وەچەو نەوەیەك بەپێی سوننەتی ژیانو جەبریەتی مێژوو دەبێ ئالآکەی دەستی تەسلیم بە نەوەی پاش خۆی بکات. جا کە ئەمە سوننەتی ژیانو یاسای مێژوو بێ پێویستە کار بۆ ئەوە بکرێت منالآن کە دەکەنە نەوەی ئایندە بە رێكوپێکترین شێوەو شێواز پەروەردە بکرێنو بە جۆرێ ئامادەو تەیار بکرێن کە شایستەی ئەوە بن بەبێ ترس ئالآی ژیانیان پێ بسپێردرێت.

یەکێك لە لایەنە گرینگەکانی پەروەردەکردنی منالآن، رۆژنامەوانی منالآنە، رەنگە خەڵکانێك هەبن پێیان وابێ نووسین بۆ مندالآن کارێکی ئاسانەو هەر کەسێك قەڵەمێکی هاکەزایی هەبێ، ئیدی دەتوانێ ببێ بە نووسەری منالآنو وا بزانێ نووسین بۆ منالآن هیچ داهێنانو هونەرێکی تێدا نییەو بریتییە لە کورتکردنەوەو سادەکردنەوەی هەستو هزری گەورە، واتا هەر هەمان هەستو هزری گەورەیەو بە شێوەو زمانێکی سادەو منالآنە دێتە دەربڕین... ئەمە لە کاتێکدا کە هەمووما‌ن دەزانین منداڵییەتی چەند قۆناغێکی هەیەو هەر قۆناغە تایبەتمەندی خۆی هەیەو دەبێ لە هەر قۆناغێکدا بە زمانێكو بە رۆشنبیرییەکی تایبەتو گونجاو لەگەڵ ئەو قۆناغەدا منالْ بدوێنینو ئەوە ڕەچاو بکەین کە رۆشنبیریی منالْ تایبەتمەندی خۆی هەیەو پێویستە رۆژنامەوانی منالآن لایەنی پەروەردەییو دەروونیو هونەری منالْ ڕەچاو بکاتو ببێ بە پردێکی ئەمین بۆ منالْ.

هەڵبەتە نووسین بۆ منالْ، هونەرێکی یەجگار حەساسەو لەناو کوردەواریدا یەجگار تازەیەو دەتوانم بڵێم هێشتا بە تەواوی نەچەسپیوەو ئەو هەوڵو تەقەلایانەشی کە بە شێوەیەکی پەڕاگەندە دراون، یاساو رێساو دابو نەریتو بناغەی پتەویان بەرهەم نەهێناوە.

گوتمان پرۆسەی نەشونمای منداڵ پرۆسەیەکی بەردەوامەو بە قۆناغی جیاوازدا تێدەپەڕێت، هەر قۆناغە تایبەتمەندی خۆی و ئاراستەی خۆی هەیە، ئەمەش وا دەخوازێ منداڵ بە ناچاری لە هەر قۆناغێکی تەمەنیدا، گۆڕانێك بەسەر هەڵس و کەوتی خۆیدا بێنێ و سەر لە نوێ پەیوەندییەکانی ڕێك بخاتەوە.. جا بەم پێیە رۆشنبیراندنی منداڵ مانای وا نییە گەورە بێت هەرچی زەخیرەی رۆشنبیریی گشتی هەیە بە زمانێکی هەندێ سادە بئاخنێتە مێشکی منداڵەوە، بەڵکو دەبێ ئەو شتانە بخەنە بەردەستی منداڵ کە قۆناغی تەمەنی منداڵ دەیخوازێ و لەگەڵ توانا و پێداویستییەکانی منداڵدا دەگونجێت. هەر چەندە سەردەمی منداڵیی بۆ خۆی سەردەمێکی سەربەخۆیە، بەڵام قۆناغی خۆیشی هەیە، تایبەتمەندی و توانا و پێداویستی منداڵ لە قۆناغێکی منداڵییەوە بۆ قۆناغێکی دی دەگۆڕێ، پسپۆڕانی بواری منداڵناسی، تەمەنی زەمەنی منداڵیان کردووە بە پێوەرو پێوانەی تەقریبی بۆ ئەو قۆناغە جیاوازانەو چوار قۆناغیان دیاری کردووە:

١- قۆناغی یەکەم: (٠- ٧ ساڵان)
٢- قۆناغی دووەم: (٦- ٨ ساڵان)
٣- قۆناغی سێیەم: (٨- ١٢ ساڵان)
٤- قۆناغی چوارەم: (١٢- ١٧ ساڵان)

هەڵبەتە کۆمەڵگە بەشەرییەکان بە تەجروبە ئەوەیان کەشف کردووە، کە گوێزانەوەی رۆشنبیریی میللەتان بۆ منداڵانیان نابێ بە ڕێککەوت بسپێردرێت، بەڵکو بەرنامەو سەرپەرشتی تایبەتی دەوێت، بۆیە هەر میللەتێك بە شێوازی خۆی سەرپەرشتی پەروەردەکردنی منداڵان دەکات و دەیەوێت دەنگی خۆی لە منداڵاندا بڕوێنێ تا لە ئایندەدا بەر بگرێ و لە ڕێگەی منداڵانەوە کە کلیلی ئایندەیان لە دەستە درێژە بە بوونی مەعنەوی خۆی بدات. ئیدی منداڵیش لە میانەی پرۆسەی پەروەردەی کۆمەڵایەتی و رۆشنبیرییەوە شیلەی رۆشنبیریی کۆمەڵگەی خۆی وەردەگرێت و ئاوێتەی ئەزموون و داب و نەریت و بەهاو فیکرو رەگەزەکانی دیکەی رۆشنبیریی سەردەمی خۆی دەکات. ئیدی بەدەم گەشەکردنەوە، قۆناغ بە قۆناغ پەیوەندییەکانی پەرە دەسەنێ و لە ڕێگەی کەناڵەکانی ئەو پەیوەندیانەوە کۆمەڵگەو خۆی و خەڵکی پتر دەناسێت و دەکەونە ژێر کاریگەری خێزان و قوتابخانە... هەڵبەتە خێزان و قوتابخانە وەکوو دوو ژینگەی سنووردار دەرەقەتی گوێزانەوەی ئەو دنیا هەرە فراوان و تازە بوونەوەو

گۆڕانە بەردەوامەی رۆشنبیریی و ئاڵۆزانی ژیانی کۆمەڵایەتی و رەوت و رێچکە جیاوازەکانی ژیان نایە، ئیدی دام و دەزگای رۆشنبیریی و رۆژنامەوانی و راگەیاندن، لە رێگەی چاپەمەنی و بڵاڤۆک و فیلم و فیلمی کارتۆن و بەرنامەی رادیۆیی و تەلەفزیۆنی تایبەت بە منداڵان، شان بە شانی خێزان و قوتابخانە کەوتنە بایەخدان بە منداڵان و گوێزانەوەی رۆشنبیریی بۆ مناڵان.

بێگومان رۆژنامەوانی مناڵان رۆڵێکی گرنگ لە پرۆسەی رۆشنبیراندن و پێکهێنانی کەسیەتی مناڵ دەبینێ، چونکە ئاراستەیان دەکات، فێریان دەکات، کەسیەتی و زەوق و سەلیقەیان پەروەردە دەکات، زمانیان دەوڵەمەند دەکات، خەیاڵیان پاراو دەکات، حەزو ئارەزوویان پەروەردە دەکا، هەڵبەتە یەکێك لە تایبەتمەندییەکانی رۆژنامەوانی منداڵ، لەپاڵ وشەدا، وێنەو رەنگە. ئاشکرایە هەر بڵاڤۆکێکی منداڵان وەکو ئەوزارێکی گەیاندن و راگەیاندن زمانی منداڵ دەوڵەمەند دەکات، چونکە خوێندنەوە پرۆسەیەکی زهنییەو بەبێ مانای زمانەوانی مەیسەر نابێت، فێر بوونی مانای وشەش کلیلی کردنەوەی رەمزە نووسراوەکانە بۆچوونە ناو دنیای مانای وشەو زمان، جا تا سەرو سەختی مناڵ لەگەڵ زماندا زیاتر بێ، زەخیرەی زمانەوانی زیاد دەکات و بەرە بەرە ئاستی گوزارشت کردنی مناڵ بەرز دەبێتەوەو ئاشنای هزرو شێوازی هەمەڕەنگ دەبێت و ئەمەش دێتە سەر ئەزموونی خۆی و بەرە بەرە توانای ئەوەی لەلا پەیدا دەبێت گوزارشت لە ناخی خۆی و بیری خۆی بکات و بیروبۆچوونەکانی خۆی دابڕێژێتەوەو بە وشەو زمانی بسپێرێت.

واتە خوێندنەوە بازنەی زانیاری مناڵ فراوان دەکات و گەلێك راستی و زانیاری لەمەڕ خۆی و ئەو ژینگەو دونیایەی کە تێدا دەژی پێ دەبەخشێت کە رەنگە بە تەجروبەی شەخسی یان بە ئاسانی پێی نەگات، واتا خوێندنەوەی جدی لەو رووەوە رێگاکانی بۆ قەدبڕ دەکات. ئەمە جگە لەوەی خوێندنەوە چاوی مناڵ دەکاتەوەو گیانی رەخنەگری لەلا دروست دەکات و پێم وایە ئەو مناڵانەی دەخوێننەوەو بەپێی بەرنامە موتاڵا دەکەن، لە قوتابخانەشدا لەو مناڵانەی کە ناخوێننەوە وریا ترو زیتەڵەترو چاوکراوەترن.

هەڵبەتە دەبێ دان بەوەدا بنەین کە مناڵی کورد، لە رووی ژمارەی رۆژنامەو گۆڤارو بڵاڤۆکی مناڵانەوە، لە چاو مناڵانی وڵاتانی پێشکەوتوودا هەر هیچی بۆ نەکراوە، دیارە ئەمە حاڵەتێکی زۆر خراپەو جگە لەوەی زادەی ئەو بارە سیاسییە

دژوارەیە کە کوردی تیدایە، نیشانەی ئەوەشە کە ئاستی هۆشیاری گەورە سەبارەت بە بایەخ و گرنگی منداڵ زۆر نزمو لاوازە، جا بەندە لە بواری کاری رۆشنبیریی خۆمدا، منالم فەرامۆش نەکردووەو زۆر کارم لەو بوارەدا کردووەو ئەم چیرۆکانە، یەکێکە لەو کارانەمو وا لێرەدا پێشکەش بە منداڵانی کوردی دەکەم، هیوادارم بە دڵیان بێ.

١- باشترین هاونشین

منداڵە ئازیزەکان..سڵاو

دەزانن نزیکەی پەنجا ساڵێك بەر لەمرۆ منیش وەکو ئێوە منداڵ بووم.من قوتابخانەم زۆر لاخۆش بوو.ئەگەر رۆژێك پشووبوایە خواخوام بوو زوو تەواوبێت و بچمەوە بۆ قوتابخانە..رێزی مامۆستاکانم دەگرت..نازانم ئێوەش وان یان نا ؟!

هەندێجار کە دەرس تەواو دەبوو،چەند دەقیقەیەك بۆ پشوو دەما،مامۆستا هەم بۆ مژولکردنی ئێمەو هەم بۆ ئەوەی خولیای خەیاڵی ئێمەی منداڵ کەشف بکات ئەم پرسیارەیان لە هەندێ قوتابی دەکرد:

- ئەگەر گەورە بیت دەتەوێ ببی بە چی؟

ئیدی هەر منداڵەو بە خەیاڵی خۆی وەڵامێکی دەدایەوە.هاوپۆلێکمان هەبوو ناوی مەهدی بوو.کە مامۆستا ئەو پرسیارەی لێکرد،وەڵامی دایەوە:

- دەمەوێ ببم بە عەسکەری سەر تۆپ.

وڵامەکەیم نەچووە ئەقڵەوە.نازانم بۆ ؟ ئەوسا وەکو ئیستای ئێوە منداڵ بووم،لە خۆمەوە وەڵامەکەیم بە دڵ نەبوو..هەڵبەتە هۆیەکی پەنامەکی هەبوو،بەڵام بۆم هەڵنەدەهات..بەڵام ئیستا دەیزانم، پێتان بڵێم ؟! نا..نا،خۆتان بیربکەنەوەو هەڵیبێنن..

جا مەهدی بۆ نەگبەتی ،مەکتەبی تەواو نەکرد.بەڵام ئاواتەکەی هاتە دی.بوو بە عەسکەری سەرتۆپ !..

چەندم حەزدەکرد مامۆستا ئەو پرسیارە لە منیش بکا..خواو ڕاسان رۆژێك پرسیارەکەی لێکردم.هەرهات بە زارمداو وتم:

- مامۆستا دەمەوێ ببم بە نووسەر..

مامۆستا گوتی:

- ئافەرین،دەی چەپڵەیەکی قایم قایمی بۆ لێدەن..

لە دڵی خۆمدا گوتم: دیارە نووسەریی کارێکی چاکە،دەنا بۆچی چەپڵەم بۆ لێدرا!..

که زەنگی ڕۆیشتنەوە لێدرا،ئاقڵ و ئاغر جانتاکەم هەڵگرت و بەسەر شۆستەکاندا بۆ ماڵ گەڕامەوە..بە دەم ڕێوە بیرم لە وەڵامەکەی خۆم دەکردەوەو لە بن لێوانەوە دەمگوت: ئاخر هەی سەرخڕ ئەم وەڵامە زلە چی بوو بە دەمتا هات!.خۆ تازە وەعدت دا،وەعدت بە مامۆستا دا،لە بەردەم هەمو قوتابییەکاندا وەعدت دا،شەرمە ژێوان ببیتەوە.ئەی خوایە چیم بەخۆم کرد؟! چۆن وەعدەکەت ببەیتە سەر ؟!

بۆ سبەینێ،مامۆستا لێی پرسیم:

- ها نووسەری چکۆلە لەسەر وەعدی خۆت ماوی ؟!

هەستامە سەر پێیان،گوتم:

- بەڵێ مامۆستا گیان.

مامۆستا جانتاکەی کردەوە،قەڵەمێکی جوان و گۆڤارێکی ڕەنگاو ڕەنگی دەرهێناو دایمێ.

گوتم: مامۆستا،ئاخر ئاخر ،چۆن بەبێ پارە دەبێت !..

گوتی: نا،ئەمە دیاریی منە،دیاریی پارەی نییە.

مامۆستای ئەوسا زۆر دڵسۆزبوون، نازانم هی ئیستا وان یان نا ؟! هەقە باشتربن..

لە ماڵەوە کەوتمە خوێندنەوەی گۆڤارەکەم.هەر هەموویم دەورکردەوە..زۆر شتی لێوە فێر بووم.ئیستاش هەڵمگرتووە، دیاریی ئازیزە.. ئیدی بەرەبەرە گەورەو گەورەتر دەبووم، زیاتر دەبووم بە هاوڕێی گۆڤارو کتێبان. دەزانن کتێب باشترین هاوڕێیە.

جا با زیاتر سەرتان نەیەشێنم، ئیستا خەڵکانێك بە من دەڵێن نووسەر!..منیش هیچ لە خۆم ڕازی نیم، نازانم وەعدەکەی خۆم بردووەتە سەر یان نا ! دەزانن کام وەعد ؟ ئەو وەعدەی کە بە مامۆستام دابوو گوایە دەمەوێ ببم بە نووسەر..جا من وا ئەم نووسینەم دەخە مە بەر دەستی ئێوەی ئازیز. ورد ورد بیخوێننەوە، بزانن ئاخۆ وەعدی خۆم بردووەتە سەر،بووم بە نووسەر ؟! ئەگەر ئەمە نووسین بێت ئەوا دەیکەم بە دیاریی بۆ مامۆستا لەتیف گیان کە ئەوسا ئەو قەڵەم و گۆڤارەی بە دیاری دامێ.. دەزانن دیاریی زۆر خۆشە،مەحەبەت وخۆشەویستی زیاد دەکات..دەزانن پەیامی نووسەریش تەنیا بڵاوکردنەوەی مەحەبەت وخۆشەویستییە..دڵ و دەروون بە مەحەبەت ئاوەدان دەبێتەوە، بە قەد هەموو دنیا گەورە دەبێت..بەڵام ڕکونی، دڵ و دەروون تەنگ دەکات،بە قەد کونی دەرزییەکی لێدێڵێتەوە.. بۆ ئەوەی لە هەر ڕقێك پاك دبیتەوە هەمیشە ڕاستی بڵێ..خودایا، لە ڕکونی بە دوورمان بکە، ڕکونی

ژەهرە،خۆرەیە دەداتە گیان و دڵ. خودایا ڕق بە ڕق پاك نابێتەوە..خودایا،لە ڕکونی بە دوورمان بکە..

دەی بەسە هیلاك بووم..   لە بیرتان نەچێت ئەگەر بووم بە نووسەر چەپڵەیەکی قایم قایمم بۆ لێدەن.. قەیناکات ئەگەر نەشتان بینم گوێم لێتان دەبێت،گوێی خەیاڵ زۆر سووکە... ئەگەر نەشبووم بە نووسەر، ئەوا ئەدرەسەکەم بدۆزنەوە، ئاسانە هەر لەم کوردستانە ئازیزەم،قابیلە بۆ کوێ دەچم،لە وڵات شیرنتر هەیە ؟! ئا، گلەیی نامەم بۆ بنێرن..خەمتان نەبێت لێتان زیز نابم..

٢- نەخشە

ئەم ئێوارەیە لەماڵەوە دانیشتبوو، سیما خەمبارو نیگا تەماوی.. مەگەر هەر خۆی بزانێ بیری لە چی دەکردەوە، لەپڕ شێرزادی کوڕی وەژوورکەوت. ئەتڵەسێکی بە دەستەوە بوو، بێ چ قسەیەك دەمەو روو پاڵ کەوت. کەوتە هەڵدانەوەی پەڕەکان، نیگای بابی لەگەڵ هەڵدانەوەو دادانەوەی لاپەڕەکاندا دەهات و دەچوو، خورپەیەکی شادی بەدڵیدا گەڕا، سیمای تۆزێ گەشایەوە لە دڵی خۆیدا گوتی:

((ئەمساڵ پۆلی دووی ناوەندییە، هەشت ساڵی دی دەوێ تا خوێندن تەواو دەکاو پێدەگا، هەیهو... زۆرە! بەلام بۆ کەسێ نەمرێ، هەشت ساڵ پێچی مێزەرە، خۆزیا منداڵێکی دیشمان هەبوایە، باشتر منداڵێك کەمتر تەمەنێك ئاسوودەتر.. خانووم هەیە، ئۆتۆمبێلم هەیە، ژیانم خراپ نیە، خۆ دوکانەکەم لە هەمووی چاکتر، هەرنەبێ دەتوانێ ببێ بەدوکانداراو خۆی بژێنێ. هەموو ئەمانە بۆ ئەم دەمێنێتەوە، ئیدی یاسای ژیان وایە: نەوە بەنەوەی دەسپێرێ...))

شێرزاد لە ناکاو ئەتڵەسەکەی بە توڕەیی داخستەوە، بەرزی کردەوەو بەتوندی بە عاردی دا دایەوە، تاتوانی شەپێکی بە بەرگەکەیدا کێشا، پەنجە باریك و ناسکەکانی بەسەردا بلاوکردنەوە، پەنجە کەڵەی بە زمان تەڕکرد. بە تووڕەیی کەوتەوە هەڵدانەوەی پەڕەکانی، لە ئاستی هەر پەڕەیەکدا هەڵوەستەیەکی دەکردو تفێکی خستی لێ دەکرد. هیچ نەخشەیەکی نەبوارد، نە وڵاتانی عەرەب، نە وڵاتانی ئیسلامی و نە ئەوروپاو نە ئەمریکا. کە تەواو بوو وەك یەکێك داخێکی گەورەی هەڵڕشتبێ هەناسەیەکی هەڵکێشا... نیگایەکی پرسیاراوی بابی کرد. بابی گوتی:

- ئەوە بۆ ئەو نەخشانەت تف باران کرد رۆڵە ؟

- بۆ ؟!

- ئەدی نازانی خاوەنانی ئەو نەخشانە زویر دەبن ؟

- کێ خاوەنیانە ؟

- هەریەکەیان هی وڵات و میللەتێکە.

- باشە ئێمە میللەت نین ؟!

- با...

- ئەدی بۆ نەخشەمان نیە ؟!

بابی هەندێ داما، لە فکران ڕاچوو، بیری بە هیچ کوێڕا نەگەیی، ئەوجا شێرزاد هەڵی دایێ:

– دەبا من پێت بڵێم بابە .

بابی تۆزێ گەشایەوەو گوتی:

– ئادەی شێرۆ گیان، بڵێ.

– چونکە ئەو وڵاتو میللەتانەی کە تۆ دەیڵێی زویر دەبن، نەخشەکەمانیان دزیوە.. ئێستا زانیت بۆ ئەو نەخشانەم تف باران کرد !

٣- ئاخ وەتەن

ماڵی نەوزاد لە قەراخ شار بوو، هەموو ڕۆژێ بە پێیان هاتوچۆی قوتابخانەی دەکرد.ڕۆژێك لە گەرانەوەدا مەلێکی بچووکی گرت، شاد و بەکەیف لەگەڵ خۆی بردییەوەو لە قەفەزی نا..دان و ئاوی بۆ دانا.نەوزاد زۆر نازی باڵندەکەی دەکێشا..کەچی باڵندەکە ڕۆژ بە ڕۆژ کزتر دەبوو، سەری وەبن باڵی دەناو خەمگین و بێتاقەت هەڵدەکوڕما، ناوە ناوە لەپڕ وەکو یەکێك لە خەونێکی ناخۆش بێدار ببێتەوە ڕادەچڵەکی و جوکە جوکێکی غەمگینی دەکرد و لە جێی خۆی مت دەبووەوە.

نەوزاد سەری لەمە سوڕمابوو. لە دڵی خۆیدا دەیگوت: خۆ زۆر نازی دەدەمێ، لە هیچی کەم نییە، کەچی هەمیشە خەمبارو بێتاقەتە !!

بڕیاری دا هۆی ئەمە لە بابی بپرسێت. ڕۆژێك بابی لە ماڵ بوو، باڵندەکە لەپڕ ڕاچڵەکی و جوکە جوکێکی کرد. نەوزاد تۆزێ گرژییەوەو بە بابی گوت:

- بابە ئەم تەیرە دەڵێت چی ؟

بابی نەوزاد پیاوێکی دنیا دیدە بوو. دەردی باڵندەکەی دەزانی. تۆزێ ڕاماو گوتی:

- دەلێت ئاخ وەتەن !
- ئاخ وەتەن یانی چی ؟!
- یانی بە زیندان رازی نییە، بیری وەتەنی خۆی دەکات.
- وتەنی خۆی لە کوێیە !؟
- ئەگەر بەرەڵای بکەیت و شوێنی بکەوی دەیزانیت.

نەوزاد، باڵندەکەی بەرەڵڵاکرد. لەگەڵ بابیدا شوێنی کەوتن. لەسەر بنچکە درکێك نیشتەوە. بای باڵی خۆی دا و هەڵیکردە خوێندنێکی بەسۆز..نەوزاد گوتی:

- بابە دەڵێت چی؟!

بابی بزەیەکی شیرینی بە ڕوویدا داو گوتی دەڵێت:

- ئۆخەی وەتەن !!

ئەوجا دەستێکی بەسەر نەوزادا هێناو گوتی:

- ئەدی چۆن ڕۆڵەی شیرینم ، وەتەن ئەگەر بنچکە دڕکێکیش بێت هەر شیرینە .

٤- كۆلاره

مریشكێكی بێوەی، لەگەڵ جوجەڵەكانیدا لە كەنار چۆمێكدا بە ئاسوودەیی دەژیا، گشت رۆژێك پاش گەڕان و دانەوێڵە خواردن لەگەڵ خۆر لە زەردەی ئێوارەدا بۆ پەناكەی خۆیان دەگەڕانەوە، لە نێو جوجولەكان دا، جوجەڵەیەكی سورخنی زیتەڵە هەبوو، دایكی زۆری كەیف پێ دەهات، مقۆ مقۆ كەوتە ئەو هەرێمە كە كۆلارەیەك پەیدا بووەو مرخی لە هەموو پەلەوەرە بێوەیەكان خۆش كردووە.

مریشكە ڕەشە، هەواڵی مەرگی یەكێك لە بێچوەكانی پوورە مراوی دراوسێی بیست و ویستی بچێت بۆ پرسەو سەرخۆشی... جوجەڵەكانی خڕكردەوە:

- وەرن رۆڵەكانم، من دەچم بۆ پرسەی پورە مراوی..

جوجەڵەیەكیان، بەسەرسامیەوە گوتی:

- پرسەی چی دایكە ؟!

- ئەدی چۆن گیانی دایكە، كۆلارەی ناجسن هاتۆتە سەریان و ورگی یەكێكیانی هەڵدڕیوەو كوشتویەتی، جا وامن دەچم بۆ ئەوێ، ئێوەش ئاگاتان لە خۆتان بێ لە یەكدی جودا مەبنەوە، زۆریش دوور مەكەنەوە.

هەموو بای باڵی خۆیان داو گوتیان:

- بەسەرچاو دایكە، بڕۆ خوات لەگەڵ .

مریشكە ڕەشە كەوتە رێ، بەڵام بیری هەر لای بێچوەكانی بوو، لە دڵی خۆیدا دەیگوت: زۆر دانانیشم، زوو دەگەڕێمەوە.

هەركە دایكیان دوور كەوتەوە. جوجەڵە سورخنە زیتەڵەكە رووی كردە خوشك و براكانی:

- ئازیزان، وەرن با ئێمە ترسنۆك نەبین، با تۆڵەی بێچوەكەی پورە مراوی بكەینەوە.

هەموو لێی هاتنە پێشێ و گوتیان:- چۆن ؟

- پرسیارەكەتان بەجێیە، من ڕایەكم هەیە جا نازانم ئێوە پەسندی دەكەن یان نا ؟

هەموو گوتیان:- فەرموو ڕایەكەت بڵێ.

گوتی: تۆڵە بێ قوربانی نابێ، ئەو كۆلارەیە تەنیا دوژمنی مراوی نییە بەڵكو دوژمنی ئێمەشە.

هەموو كەوتنە جوكە جوك و گوتیان:

- راستە ئەمڕۆ ئەوبوو، سبەی نۆرەی ئێمەیە.

جوجەڵە سورخنەکە لەسەر قسەکەی ڕۆیی:

- با هەموو بچینە مەیدانەکەو دەست بە گەمەو وازی بکەین، کۆلارە چاوی پێمان دەکەوێ و پەلامارمان دەدات!

جوجەڵەکان کە گوێیان لە وشەی پەلامار بوو ترسیان لێ نیشت. هەندێکیان گوتیان:

- ئێمە نایەین بۆ یاری لێرە دەمێنینەوە!

هەندێکیان گوتیان:

- ئێمە دێین و لە تۆ جیانابینەوە، ئەدی دایکە نەیگوت لە یەکدی جیا مەبنەوە!

جوجەڵە سورخنەکە گوتی:

- هەرکە پەلاماری داین، هێندەی بتوانین خۆمان دەپارێزین، بەڵام ڕەنگە یەك دوانێکمان بمرین. جا گرینگ نییە هەرکاممان بین...

جوجەڵەکان هەموو رازی بوون، هێندەیان یەکتر خۆش دەویست هەرکە ناوی مردن هاتە گۆڕێ هەموو یەکیان گرت، هەریەکەیان حەزی دەکرد خۆی بمرێ، بەڵام مەرگی خوشك و براکانی نەبینێ، ڕۆیشتن بە یاریەوە خلافان.. لەپڕ کۆلارەی نەگریس پەیدا بوو هەموو لە ترساندا سەریان بەیەکدا کرد. جوجەڵە سورخنەکە بە دەنگێکی دلێر گوتی:

- مەترسن، خۆتان مەشلەژێنن..

کۆلارەی ناڕەسەن، لەگەڵ، یەکەم پەلاماردا یەکێکی لێ بردن بە حەوادا، کە هەستی کرد بێ خاوەنن و دایکیان لەوێ نییە، تەماح گرتی ئەوجا هات لە ناویاندا نیشتەوە، هەموو جوجەڵەکان چاویان بڕییە، جوجەڵە سورخنەکە، لە دڵی خۆیان دا دەیانگوت: ((ئاخۆ چۆن تۆڵە دەکاتەوە، ئاخۆ چ تەگبیرێکی پێ بێ ؟!))

لەو کاتەدا کۆلارەکە خۆی بادەداو چاوی دوژمنایەتی تێ دەبڕین، جوجەڵە سورخنەکە لێی چووە پێشەوەو گوتی:

- بەخێر بێی قوربان فەرموو ئەمرکە،کام جوجەڵەت بەدڵە بابۆت سەربڕین و سوری بکەینەوە.

کۆلارەکە بزەیەکی هاتێ و گوتی:

- ئەدی کوا دایکتان ؟

جوجەڵە سورخنەکە گوتی:

– دایکمان قەزاو بەڵای تۆی بردووە، دەمێکە مردووە، خۆ ئەگەر تۆ بێی و ببی بە گەورەمان زۆر مەمنوون دەبین.

کۆلارەی لە خۆبایی گەوج، زۆر کەیفی بەمە هات، پشتی لێ کردەوەو بە فیزێکەوە قەڵەوترین جوجەڵەی دەست نیشان کردو گوتی:

– ئا ئەو نەرمۆڵەیەم بۆ سەر ببڕەو سوری بکەوە.

جوجەڵە سورخنەکە خۆی هەڵکرد، بەمی گوت چەقۆ بێنە، بەوی گوت ئاگر خۆش بکە، بەوی گوت ئاو بێنە... ئەوجا دۆشەکێکی پەڕی نەرمی بۆ کۆلارەکە هێناو گوتی:

– فەرموو قوربان.. تۆش لەسەر ئەم دۆشەکە نەرمە پشویەك بدە، ئەمە هی دایکی رەحمەتیمانە، فەرموو تۆ ماندویت، سەرخەوێ بشکێنە تا خواردنەکە پێ دەگا.

کۆلارەکە لێی ڕاکشا چووە ژێری، خەوی بە گۆشتی سوورەوە کراوەوە دەبینی! مریشکە ڕەشە بە گارەگار لە دوورەوە دەرکەوت، جوجەڵە سورخنەکە بەگوێی یەکێك لە جوجەڵەکانیا چپاند:

– بڕۆ بڵێ دایکە گارەگار مەکەو فریامان بکەوە، ئەم حاڵەی بۆ بگێڕەوە، کۆلارەکە ماندوو بوو هەر زوو خەوی لێ کەوت، خەوی بە گۆشتی سورەوە کراوەوە دەبینی.. بەدەم خەوەوە وڕێنەی دەکرد: گەر باش سورنەکرابێتەوە هەموویان دەخۆم، ورگیان هەڵدەدڕم.

لە کاتێکدا کۆلارەکە ئەم وڕێنانەی دەکرد، مریشکە ڕەشە گەییە سەری و پەلاماری دا، تاتوانی دەنوکە تیژەکەی لە گلێنەی چاوی چەقاند، کۆلارەکە کاتێکی بە خۆزانی دنیا لەبەر چاوی تاریك بوو بوو، بەچوار دەوری خۆیدا وەك مزراح دەخولایەوە، ئەوجا هەموو پەلاماریان داو گیانیان لەبەر بڕی. جوجەڵە سورخنەکە چووە سەر کەلاکی کۆلارەکەو گوتی:

– ئا ئەمەیە ئەنجامی تەگبیرو قوربانی دان.

پاشان هەموو کڕنۆشیان بۆ گیانی برا شەهیدەکەیان بردو مژدەشیان بە پورە مراوی دا....

٥- ڕاوچی

ئەورەحمانی ڕاوچی، ئەو بەیانیە لە خەو هەستا، چاوێکی بە ئاسماندا گێڕا، ڕۆژەکەی ڕۆژێکی بەهاری خۆش بوو. بە هەمینی ژنی گوت:

- ئافرەت توێشەبەرەیەکم بۆ بپێچەوە دەچمە ڕاوێ.

هەمین، توێشەبەرەی بۆ پێچایەوە، ئەویش نان و چای خوارد، توێشەبەرەی لە پشت بەست، ساچمە زەنی لە شان کرد، تاژی بۆری ڕستکردو کەوتە ڕێ، لە دڵی خۆیدا بیری دەکردەوە کە چۆن نێچیرێکی خرت و قەڵەو دەگرێ. بە کۆڵیدا دەداو بۆ نێو گوند دەگەڕێتەوە وخۆی بە نێچیرەکەیەوە بادەداو دەنوێنێ. خێرا خێراش مژی لە جگەرەکەی دەدا، لە گوند وەدەرکەوت گەییە سەرباسکێك، هەڵوەستەیەکی کرد، زەینی قەدپاڵ و نێو دۆڵەکانی دا، لە دوورەوە کەروێشکێکی بەدی کرد، مەزەندەی لێگرت لە بەر خۆوە گوتی:

- دوورە، باوەڕناکەم بیپێکم، ئەدی تاژی بۆرم بۆ چییە ؟

کەوتە پارێزی، بەدزە دزە خۆی نزیك خستەوە، لە دڵی خۆیدا گوتی:

- جا ساچمە زەن بۆ! هەر گوناحیشە! ئەدی تاژی بۆر بۆ ڕۆژێکی وەها نەبێ بۆ چ باشە ؟

تەواو نزیك بووەوە، کەروێشکەکەی بۆ تاژی بۆر دەست نیشان کرد، ڕستەکەی لەملی کردەوەو دەی لێکرد..

تاژی بۆر تاوی دایێ ، بە چەند قەڵەمبازێ تەنگی پێ هەڵچنی.. هالێرە ها لەوێ لەم پەلامارو لەو ڕاکردن و گورژم بردن، لە ئەوڕەحمان دوور کەوتنەوە، کەوتنە نەدیوی.. ئەوڕەحمان بە هانکە هانك کەوتە شوێنیان، لەودیوەوەش کەروێشکەکە تەواو هیلاك بووبوو ، بە تایبەتی تاژی بۆر بەری هەورازی لێ گرتبوو و بەرەو نشێوی تاو دەدا، ئاخر کەروێشك چونکە دەستی کورتن لە نشێویدا وەزعی شڕە، هەستی کرد لە پەلاماری تاژی بۆر ناخەلەسێ.. لە فکران ڕاچوو: " خۆ ئەو غەدار بابە هەر دەمگرێ دەمگرێ واچاکە بە کوشتی بدەم، بەڵکو هاوڕێکانیشم دەحەسێنەوە..."

لە جێی خۆی وێستا ڕووی کردە تاژی بۆر:

- قوربان تۆ هەر دەمگری دەمگری، جا بەرلەوەی بمکوژیت حەزدەکەم دوو قسەت لە خزمەتتاندا بکەم.

تـاژی بـۆر هێنـدەی دی بـای چـووە کەوڵـەوە، بـە پۆزلێـدانی دەسـەڵات دارێکـەوە گوتی:

– قسەی خۆت بکەو هیچ شتێك لە دڵی خۆتدا مەهێڵەوە.

کەروێشکەکە گوتی:

– تۆ بەخۆڕایی خۆت هیلاك دەکەیت ئەم ڕاکردن و هەڵپەیەت بێ ئەنجامە.

تاژی بۆر توڕە بوو و گوتی:

– چۆن؟

کەروێشکەکە بێباك و بێدەربەست گوتی:

– تۆ بۆ بێگانە ڕەنج دەدەی، بۆ زەوتکردنی ئازادی منی بێ گوناح، بۆ زیاتر دیل کردنی خۆت غار دەدەی، بەمە دەڵێن بێگانە پەرستی، ئەنجامی بێگانە پەرستیش قەت چاك نەبووەو نابێ.

تاژی بۆر نەڕاندی:

– ئەدی تۆ، هەی قسە زل!

کەروێشکەکە گوتی:

– من بۆ خۆم و لە پێناوی ئازادی خۆدا غار دەدەم، بۆیە مردنی من گـەلێك لـە ژیانی تۆ سەربەرزانەترە.

تاژی بۆر دەهری بوو.. بەرچاوانی تاری بوو، ویستی پەلاماری کەروێشکەکە بدا، کەروێشکەکە قیژاندی و گوتی:

– ئەگەر وانییەو ڕاست دەکەی بۆ خۆتم بخۆ، مەمدە دەست ئاغا دڵ رەقەکەت.. دەی بزانم دەتوانی؟

تـاژی بـۆر کـە دیقـەتی کەروێشـکی خـورت و قەڵـەوی دا تـەماح گرتـی، ئـاو زاییـە دەمـی و لـە دڵـی خۆیـدا گـوتی:" مـن لەوەتـەی هـەم بـۆ ئـەم کابرایـە ڕاو دەکـەم، لـە ئێسـقان و پێسـت زیـاتری نەداومـەتێ، بـا ئـەمجارەیان ئـەم نێچـیرە بـۆ خـۆم بخـۆم.. وەفای ئاغاشم تاقی بکەمەوە.."

پـەلاماری کەروێشـکەکەی دا، یـەك دوو سـەر بـە تونـدی رایوەشـاندو گیـانی لەبـەر بـڕی. بـۆی وەرکـەوت و سـەری تێژەنـد. ئـەوڕەحمان پـاش قـەدەرێك لـە ئاسـۆگەکە بەسـەرکەوت. سـەیری کـرد تـاژی بـۆر نیـوەی کەروێشـکەکەی خـواردووە. کـە ئەمـەی بینی بەرچاوی تاری بوو. ساچمە زەنی سوار کردو لەگەڵ یەکەم شریقەدا، تاژی بۆر پەلەخوار بووەوە.

بەدەم ئازاری گیان دەرچوونەوە، قسەکانی کەروێشکەکەی بیر کەوتنەوە: (تۆ بۆ بێگانە رەنج دەدەی.بۆ زەوت کردنی ئازادی منی بێ گوناح، بۆ زیاتر دیل کردنی خۆت غار دەدەی.. ئەمە بێگانە پەرستییە، ئەنجامی بێگانە پەرستیش قەت چاك نەبووەو نابێ).

– کانییە قارەمان

قارەمان، هەمیشە مات و بێدەنگ، سیما خەماوی و نیگا نیگەران بوو. گیانی بەوە بوو شوانێکی هەردەوێڵ بوو. خەمی خۆی بۆ گوڵ، دەشت، چیا، با، هەور، باران، هاوین، پاییز، زستان و بەهار هەڵدەڕشت.. بۆ تەیرو تو، سەرچاوەو کانیاو و زنە هەڵدەڕشت. خەم و کەسەری خۆی بە گەرووی بلوێردا دەکردو بەدەم شنەی باوەی دەدا. ئیدی بۆ کوێ دەڕۆیی، دەگییە کوێ ؟! بەلای ئەمەوە گرینگ نەبوو. خەمێکی گەورەی لە دڵ بوو. لەوەتەی هاتبووە ئەم گوندە، ئەو خەمەی توش بوو بوو. دەنا جاران بە هەمان سادەیی سروشتەوە پێشوازی لە ژیان دەکرد..

– زۆر چاکە، ئێمەش بێ شوانین. مردوو لەوەی پاکتر ناشۆرێ. بەڵام تۆ پێت نە گوتین نێوت چییە کوڕی باش ؟

کەمێك داما، سەری داخست. چاوانی پڕ غوربەتی هەڵێناو لەبن لێوانەوە گوتی:

– قارەمانی برا بچوکتان.

– بەخێرێی، هیوادارین، نێوەکەت بە خەسار نەدەی !

لەو ڕۆژەوە کە کاری شوانیی لەم گوندەدا گرتە دەست، هەستی بە گۆڕانێکی گەورەکرد. گلەیی و گازاندەی لە خۆ دەکرد: " دەك زارت بەبڕین چێ! ناو نەما قارەمان نەبێ! ئاخر تۆو قارەمانی کوجا مەرحەبا! دەك زارت بەبڕین چێ وەکو ئەم پەندەت بەمندا.."

گوند چی گوند! دەتگوت بە هەشتی خوایە.. کانی و ئاوێکی سازگاری لە داوێن بوو. سارد وەکو سەهۆڵ. شیرین وەکو هەنگوین، خەڵکی گوند لە سایەی ئاوی زۆری کانییەکەدا حەسابوونەوە. هەموو تەباو کۆك، سەرگەرمی باخ و باخات و ماڵات بەخێو کردن بوون. هەموو چوست و چالاك ژیانیان لێدەچۆڕا. ڕووت دەکردە هەر کۆییەك سەلای پێکەنین و ستران و گۆرانی بوو. خەڵکی هەموو کەیف کۆك و لە نێو خۆدا سازگار، لە تۆ وایە کانی و ئاوەکەن و بەدەم سروشتەوە دەگرژێنەوە. کێ بێ لە بەهەشتا خەمبار بێ! قارەمان، دڵی بە هیچ نەدەکرایەوە. نەسێوە لاسورە، نەمیوەی هەمەجۆر، نە بەهێی زەردو بۆن خۆش، نە دیمەنی کەژو کێوان، نەباخی رازاوە، نە باڕەی غوربەت مژی پەزو ڕان، نەباعەی نەشئەبەخشی بەرخەل. نەتریقەو پێکەنینی شۆڕە بێرییان، نە تەبایی و برایی مرۆڤان. نە خوڕەی قەڵبەزەی ئاو، نە نێسکەو

کۆڕژنی ئەسپی کە حێلان، نە داگەڕانی درەنگ وەختی ئاسکی کێوان بۆ سەر کانی و ئاوەکە. نە نیشتنەوەی پۆلە مەلانی دەشت و چیا، ئەمانە هیچیان دڵی قارەمانیان نەدەکردەوە. خەمێکی لە دڵدا بوو بلوێرەکەش پێی نەدەوێرا. زۆرجار دەیویست شوانییەکەی بە نیوە چڵی بەجێ بێڵێ و سەری خۆی هەڵگرێ و بڕوا، بەڵام..

– .. هیوادارین نێوەکەت بە خەسار نەدەی!

وەکو نوسنەك بە بەرۆکییەوە دەنوساو لێی نەدەبووەوە. لە حەژمەتاندا هەزارو یەك جنێوی بەخۆی دەدا:

– .. دەك خەجاڵەت بی. زارت بەبڕین چێ، چما ناوبڕان بوو، هەرما ئەو ناوە زلە لەخۆ بنەی؟ چما قارەمانێتی کارێکی هێندە ئاسانە، هەر لات و لەوێرێ پڕی داتێ..

ئەوجا بلوێرەکەی لەبەر پشتێنەکەی دەردێنا، تا تاقەتی لەبەر دەبڕا، هەوایەکی غەمگینی لێدەدا. هێندە غەمگین هێندە غەمگین، تەیروتوی لە حەوا ڕادەگرت. بەردو چیای دەهێنایە زمان. تا رۆژێك هێندەی بلوێر لێدا، شەکەت وماندوو ئاگای لەخۆ بڕا. خەوی لێکەوت.

گوڵاڵە سورەیەك هاتە خەونی و گوتی:

– ئەوە چییە براله، چیت لێ قەوماوە ؟ بۆ وا دەستت لەخۆ بەرداوە، خەریکی ژیان لە بەرچاوی ئێمەش دەخەی.. هەر خەمێکت هەیە با هەبێ، بەڵانەکی دەست لە ژیان بەرمەدە، دەنا نا ئومێد دەبی، پیاوی نا ئومێد ئەقڵی بە هیچ کوێ ڕا ناگا. بەناو ژیان بکەوە، ژیان پڕە لە دەرگاو ئەو دەمە دەرگایەکت هەر لێ دەبێتەوە.

لە خەو هەستا، ئازای نیشتبووە سەر ئارەقە، یەك دووجار کێشمانی خۆی دا، شنەبایەکی فێنك ئارەقەکەی هیشك کردەوە. شادییەك بە دڵ و دەرونیدا گەڕا.

***

بە یانییەك خەڵکی گوند ڕابوون. دیقەتیان دا کانییەکە وشکی کردووە. ڕەونەقی گوند شکاوە. هەرچەند بیریان کردەوە ئەقڵیان بە هیچ کوێ ڕا نەگەیی... خەڵکی بێ ئاو مانەوە. باخ و باخات وشکی کرد. مەڕو ماڵات بە کۆمەڵ مردار بوونەوە. خەڵکی ترسیان لێنیشت، دەیانزانی گەر کار وابڕوا هێندە نابا کە هەموو ماڵوێران دەبن و تیا دەچن. ئەنجام پەنایان وەبەر ئاپۆ عارف برد، پیاوێکی دنیا دیدەی قاڵبووی رۆژگار بوو.

– ئاپۆ عارف تەگبیرت بە چییە ؟

سەرێکی لە قاند، وەکو یەکێك خۆی بدوێنێ گوتی:

– ئەم کانییە لە سەرێ ڕا دێ. بە زورگەکەی سەرووی گوندا هەڵگەڕێن. ناوە ناوە گوێ بە عاردییەوە بنەن. لە کوێ هەستتان کرد، زەوی ورتە ورتی لێوە دێ، ناوی خوای لێ بێنن و بکەونە هەڵکەندی.

بە قسەیان کرد. پا چ و خاکە نازیان خستەکار، چاڵێکی زۆر گەورەو قوڵیان هەڵکەند. سەیریان کرد حەزیایەکی حەوت سەر دەمی بە ئاوەکەوە ناوەو نا یەڵێ تاقە چۆڕێکی بێتە خوارێ. کە چاوی بەخەڵکەکە کەوت لە نەعرەتەی دا:

– لەجێی خۆتان بوەستن. نەخەڵەتابن ببزون! وادیارە ئاواتان دەوێ! ئاو، هەروا خۆڕایی نییە. گوتیان:

–ئەدی چۆن؟

– دەبێ هەموو ڕۆژێ کیژێکم بۆ بێنن، ئەو ماوەیەی تا لە خواردنی دەبمەوە، ئاوەکەتان بۆ بەر دەدەمەوە.

– جا ئەو ماوەیە کەی هێندە دەبێ، تا کیفایەتی ڕۆژێك ئاو بێتە خوارێ ؟!

– دەتانەوێ ئەوەیە، ناتانەوێ بڕۆن بۆ خۆ ئاو پەیدا بکەن. دەی خێرا لێرە بڕۆن دەنا..

خەڵکەکە نیگەران و شپرزەو هەراسان بۆ نێو گوند گەڕانەوە. چونەوە لای ئاپۆ عارف، روداوەکەیان لە نوکەوە بۆ گێڕایەوە. ئاپۆ عارف سەرێکی باداو گوتی:

– ئای غەدار باب. پیشەی غەداران هەر وابووە. بۆ دەسرۆکەیەك قەیسەرییەکیان سوتاندەوە. ئێوە نازانن ئەمە چ ئۆینێکە. ئاوو ئافرەت هەردوکیان سەرچاوەی ژیانن. دەیەوێ بە جارێ هەردوو سەرچاوەکەی ژیانمان لێ وشك بکا.

ڕدێن سپیانی گوند، هەموو خڕبوونەوە تا تەگبیرێك بکەن. گەنجەکان کۆبوونەوەو هەموو ئامادەی خۆبەخت کردن بوون. شمشێر لەبن میچان هێنرانە خوارێ، تیژ کرانەوە. نەخشەی پەلامار دارێژرا. شەوێ هێرش کرا. پیرە حەزیای غەدار باب کلکی لە عاردی چەقاند. زەوی لەرزی. لە نەعرەتەی دا. ئاگر لە هەر حەوت دەمییەوە داباری. هەرچی تاوێری سەرچیا بوو خل بوونەوە. لاوەکان لە ترسا پاشەکشەیان کرد. چار نەما یا دەبوو گوندەکە چۆڵ بکەون، یا مل بۆ داواکەی پیرە حەزیا شۆڕ بکەن. چۆڵ کردنی گوندەکە هەر نەو، دەبوون بەگەپجاری دۆست و دوژمن: بێ غیرەتن، دەستبەرداری خاکی خۆ بوون...

قڕ کەوتە کچان. تاقە کیژێك مایەوە. تاقانەی داك و بابی بوو. تا حەز بکەی لە بارو جوان بوو. بە تۆ بوایە نە بکەی نە بخۆی هەر دانیشی و تەمەشای سای گەردنی

بکەی.. بۆ بەیانی نۆرە دەهاتە سەر ئەو. ئەو شەوە تا بەیانی نەخەوت. دەمەو بەیانی جوانترین جلکی لەبەر کرد، دەتگوت بەبووکی دەچێ! دوا ماڵی گوند گەڕا. گەردن ئازایی لەگەڵ وردو درشت دا کرد. بەرەو حەزیاکە کەوتە ڕێ. خەڵکەکە مات و خەمبار، داماوو بێ دەسەڵات، دورو نزیك دووی کەوتن. ئاورێکی لێدانەوە.

– من بەپێی خۆم دەڕۆم. شانازییە بۆ من گەر بۆ چەند سەعاتێکیش بووە، هەندێ ئاو بۆ هاوگوندییەکانم دابین بکەم.

قارەمان، لە هەموو خەڵکەکە خەمبارتر بوو. گوێی زرینگایەوە. دەنگی گوڵاڵە سورەکەی خەونی بوو:

– .. بەناو ژیان بکەوە. ژیان پڕە لە دەرگا، ئەو دەمە دەرگایەکت هەر لێ دەبێتەوە.

لەپڕ ڕاچڵەکی. چاوەکانی بوون بە دوو کەڵە پشکۆ. لە دڵی خۆیدا گوتی: " ئەم سامی ترسە چییە! ئەم هەموو کیژە بۆ وا ملکەچانە دەرخواردی حەزیا دران. خۆ با هەر کیژەو خۆی تاقی کردباوەو بەگژ حەزیاکەدا چوو بوایە. لەوە بوو یەکێکیان حەزیاکەی کوشتباو هەموو شت بڕاباوە.. خۆ هەر دەمردن، دەمردن! دیسان دەنگی گوڵاڵەکەی خەونێتی:

– .. دەست لە ژیان بەر مەدە. دەنا نا ئومێد دەبی. پیاوی نا ئێومێد ئەقڵی بە هیچ کوێ ڕا ناگات. باشار لە دەست دەدات..

".. ڕاست دەکات. ئەمانە تەنیا نا ئومێدی بەم دەردەی بردون.."

بە پڕتاو بۆ نێو گوند گەڕاوە. شمشێرێکی لەگەڵ خۆ هێناو بەلەز هاتەوە، دڕی بە خەڵکەکە دا گوێی لێ بوو بابی کیژەکە بەدەم کوڵی گریانەوە دەیگوت:

– هەر کەسێ حەزیاکە بکوژێ، هەم کیژەکەی دەدەمێ، هەم ماڵ و موڵکەکەم.

دڕی بە خەڵکەکەدا، خۆی گەیاندە کیژەکە، باسکی گرت و بەرەو ناو گوندی گەڕاندەوە. خەڵکەکە حەپەسابوون. دەیەوێ چ بکا! گەنجەکان خۆزگەیان پێدەخواست. بە غیلیان پێدەبرد. دەڕویی و گوێی دەزرنگایەوە:

– .. هیوادارین نێوەکەت بەخەسار نەدەی.

هێندەی دی لەسەر بڕیارەکەی ڕژد دەبوو. لە دڵی خۆیدا دەیگوت: " فرسەتە قارەمان! لە دەستی نەدەی. درۆیەکت کرد، دەمێکە پێیەوە دەتلێیتەوە. مەترسە، درۆکەت بسڕەوەو ئیدی بانێوت قارەمان بێ.."

گەییە ئاستی حەزیاکە، شمشێری هەڵکێشا. نەعرەتەی حەزیاکە نەی ترساند، بەڵکو پتر غیرەتو خوێنی هێنایە جۆش.. خەڵکەکە واق وڕماو وێستا بوون. کاتێکیان زانی گەردەلوولی ئاگر دنیای گرتەوە.

قیامەت ڕابوو. کەرتە شاخ بەر بوونەوە. درەختی زەلام زەلام لە ڕەگوریشەوە هەڵکەندران. هەراو هەنگامە گوێی بنیادەمی کەڕو کاس دەکرد. پاش قەدەرێك تەپو تۆزو گەردەلوول نیشتەوە. خەڵکەکە گەیینە دیار چاڵەکە. دیتیان قارەمان نوکی شمشێرەکەی لە گەروی حەزیاکە چەقاندوەو دیواو دەرکونی کردوەو حەیاتی لەبەر بڕیوە.

تەپڵو زوڕنای شادی کەوتە لێدان. ئاهەنگی حەوت شەو وحەوت ڕۆژ گێردرا.بابی کیژە، مەلای هێنا تا کیژەکەی لە قارەمان مارە بکا. بەڵام قارەمان قبوڵی نەکرد.

– ئەمەم بۆ پاداشت نەکردووە.. بەختیاری ئێوەم دەوێ. تەنیا ئەوەم داوایە کە بە یەکێك لە خۆتانم بزانن.

تێکڕا داواکەیان قبوڵ کرد. ئاپۆ عارف هاتە بەرەوە، نێوچەوانی ماچ کرد. بە ئەوکی پڕ لە گریانی شادییەوە گوتی:

– بەراستی ناوەکەت خەسار نەکردووە. ڕەحمەت لەو دایکەی مەمکی لە زار ناوی.

ئەوجا رووی کردە ئاپۆڕای خەڵکەکەو گوتی:

– گەلۆ من داوای ئەوە دەکەم، کە ناوی کانییەکەمان بنەین کانییە قارەمان.

تێکڕا لە چەپڵەیان داو پێشنیازەکەیان قبوڵ کرد.

***

خەڵکەکە زۆر ماندوو بوون، ئەو شەوە تێر خەوتن، بەیانی درەنگانێ لە خەو ڕابوون.. سەیریان کرد، قارەمان، دەمەو ڕوو دەمی لە نێو کانییەکە ناوەو بەو دەقەوە گیانی دەرچووە.. ئێستاش کەس نەیزانی ناوی چی بوو!

فەرهەنگۆك

ئا

ئەداو ئەتوار: ڕەوشت و ئاكار

ئارایشتكار : ئارایشتگەر ، مكیاجكار

ئەوك : قوڕگ، گەروو، بەرمل

ئاسیو : ئازار، بەلاّ ، زیان، زەرەر

ئاشخانە : مووبەق، چێشتخانە

ئەنگۆ: ئێوە، هەوە، هون

ئەگەرنا: دەنا، ئەگینا، ئەگین، گەرنا

ئێژی : دەڵێی

ئەفسووناوی : سیحراوی، جادوویی

ئیكلام : كڕنۆش، سەرچەماندن بۆ ڕێزگرتن

ئامێز : باوەش، هەمێز

ئەزبەنی : گەورەم، قوبان

ئاران: گەرمەسێر، گەرمیان، زستانەوار

ئۆین: پیلان، دەسیسە، فێڵ و مەكر

ئۆینباز : بەمەكرو فێڵباز، پیلانگێڕ

ئێشك: پاس، كێشك

ئاكنجی: نیشتەجێ

ئالوودە:گیرۆدە، خووپێگرتوو

ئاوەز: هۆش، فام، ئەقڵ

ئاشپەز: شیوكەر، چێشت لێنەر، چێشتچی

ئەنگێزە: هۆ، هاندەر، سۆنگە

ئەستەم: زەحمەت، ئاسێ ، دژوار

ئیرەیی: حەسوودی

ئەستێڵ: حەوز

ئیستەرەم: دەمەوێ

ئەستەڕ: بەر، بەری کەواو...

ئاپۆڕا: حەشامات، قەرەباڵغی

ئاشووب: پەشێوی و ئاژاوە

ئەوزار: ئامراز، ئامێر، وەسیلە

ئاغەڵ: جێی داکردنی مەڕو بزن لە دەمی سەرمادا

ئەسکەمیل: کورسی

ئاوەز: ئەقڵ

ئاخێز: نیوە هەستان

ئەوقات: پارێزەر

ئۆل: ئاین

ئاریشە: کێشە، گرفت

ئاودڕکە: ئاودڕ، ئەو شوێنەی ئاو دایدڕیبێ

ب:

باوەژن: زڕدایک، هۆی دایک، باجی

باب: باوك

باڵانما: باڵانوێن، ئاوێنەی باڵاڕوان

بەلەز: خێرا، بەپەلە، گورج

بایس : هۆ، باعیس ، سەبەب

بلوور: شووشە

بێنەوا: هەژار، بێچارە، داماو

بە تۆبزی: بە زۆر، بە خورتی

بە روحم : بە بەزەیی ، دلۆڤان

برنجە: جۆرە کانزایەکە، زەردی سەماوەر(قصدیر)

بەلەنگاز: بێچارە،نەدار، بەسەزمان

بەرۆك: یاخە، یەخە

بەکاوەخۆ: بە هێواشی

بەرسڤ: وەڵام

بەڕك: گیرفان، باخەڵ

بالیفۆكە: سەرینی بچووك، گۆشە

بوری: تێپەڕی

بیلبتون: بە تەواوەتی

بەو ئاوایە: بەو جۆرە، بەو شێوەیە

باریە: لۆسە

بەستێن: ڕۆخ، كەنار، گوێ چەم، دەم چەم

بێشە: دارستان، لێر

بەركۆشە: بەرهەڵبێنە

بن پیاڵە: ژێر پیاڵە

بۆرەقنە: ئامال بۆر، مەیلەو بۆر، بۆرباو

بوێر : ئازا، دلێر

بێوەی: بێ زیان، سەلامەت

باڕ : بێچووە مەڵی بەهارە

بێزوو: بێزگ، مەگیرانی

بێزگەوان: بێزووكەر

بەلانس: هاوسەنگی

بارتەقا: باتەقا، هەنبەر، بەرانبەر

باجەوان: باجگر

بەسوێ: بە ژان، بە ئازار

بەردەبار: پیاوی زاناو بە تەگبیر

بێدادی: نەهەقی

بەیتاڵ: پزیشكی ئاژەلان

بویەر: ڕووداو

باژێرۆك: شارۆچكە

باشار: دەربردن، خۆراگرتن، پێ وەستان

بەرایی: پێشایی، بەراهی

بەڵەد: شارەزا، ڕێزان، ڕێنوێن

بەفرە ژیلكە: بەفری زۆر دەنك ورد

بەلەك: پووز

بە خورتی :بە تۆپزی

باليف: سەرين، پشتی

بەگەنكردن: پەسندكردن

باندۆر: كاريگەريی

بايس: هۆ،باعيس، سۆنگە

بەرخودان: مقاوەمەت

ببزوێن : بجولێن

باسك : بستو، ملەی كێو

پ:

پێشخزمەت: نۆكەری بەردەستان

پارك: باخ

پسمام : كوڕە مام، ئامۆزا

پواز: سنگێكە لە درزی داری قەڵشاوی دەنێن تا نەیەتەوە یەك

پۆڕ: باڵندەیەكی خۆش گۆشتە، لە مریشك گەورەترە

پێشكار: خزمەتكار

پەیڤ : وشە، وتە ، قسە

پەز: مەڕ، مێگەلە مەڕ و بزن

پەری : فریشتە

پاژ: بەش

پرتەو: تیشك ، روناكی

پێكڤە: پێكەوە، بە هەڤڕا

پڕ: زۆر، تەژی

پۆستین: فەروە، كەوڵی تیسكن

پەژمردە: چەرمسی، ژاكاو

پایدۆس: دەست لە كار هەڵگرتن

پۆڵكە: گاگۆز

پەسیو: پەسیڤ، هەلأمەت

پیتاك: باربوو، کۆکردنەوەی دارایی

پێل: شەپۆل

پەسلان: قیامەت، ئەو دنیا

پاتاوە: پێڵاو، کاڵە.

پاتۆق: شوێنی کۆبووەوە

پۆڕ: قژ

پێشداوەری: حوکمی پێشوەختە

ت:

تەمەشاڤان: بینەر، سەیرکەر

تەماشاخانە: شانۆ، نمایشسەرا

تەژی: پڕ، لیپاو لیپ، سەر ڕێژ

تێشت: نانی بەیانی، قاوەڵتی، بەرقلیان، تاشتی

تالووکە: مەترسی، خەتەر

تەبارە: دەغڵی گەیشتووی نەدوراو، قایمە دەغڵ

تەژەو ناقۆڵا: گەورەو ناشیرین

تاین: یارۆ، فلاَن، ناڤبری

تاژی: سەگی ڕاو، تانجی

تەشقەڵە: گەڕ، بیانووپێگرتن

تەیرو تو: باڵندەو مەلان

تەوازۆ: تەوازی، عوزرخوایی، داوای بوردن

تخوب: سنوور، کەوشەن، تخووم

تەوێڵ: ناوچەوان، هەنیە، ئەنی، توێڵ،جەمین

تۆرینۆك:توورەو دڵناسك

تەختەبەن: تەختە خەو

تەقوو: بەڵکوو ،هاتوو

تاقەتکردن: شاردنەوە، داکردن

تۆلاز: مێباز، چاو لەوەڕێن

تیلمە: تیلماسك

تیلاگ: لاسەر

تاوەگاز: تاوانگاز، بە هەتاو سووتاو

تەڵفیزی: تەڵفیسی، تەوس، گاڵتەو گەپ

تەریدە : ڕێگر ، چەتە

توولەك: وەرینی مووی لەش

تۆسن: سەرکێش، نا ڕام

تەڤگەر: نەسرەوت، بزووتنەوە

تەمراندن: کوژاندنەوە

تاری : تاریك

تۆماکۆ : تووتن

تەشبریق : هەورە تریشقە، بروسکە

توێشەبەرە : توێشودان

تاژی : تانجی، سەگی ڕاو

ج:

جەگەن: گیایەکە لاسکی سێ سووچە لە زەڵکاودا دەڕوێ

جنگن: شەڕانی، دڕ، نەگونجاو

جەلۆ: هەرزە پیاو، سەرسەری

جندەخانە: سۆزانی خانە، قەحپەخانە

جەڕباندن:تاقی کردنەوە، تەجرەبە کردن

جوڕنە: حەوزۆکەی گەرماو

جما: جولاّ، بزوا

جڤاکی: کۆمەڵایەتی

جوابی کرد : دەری کرد ، ئیزنی دا

جمکانە : دووانە، جمك، لفانە

چ:

چەلەنگ: چوست و چالاك، گورج و گۆڵ، شۆخ و شەنگ

چینی: جۆرێ سواڵەتی هەرەباشە، وەکو کاشی

چتۆ: چۆن، چلۆن، کوو

چڕین: وتن (بۆ گۆرانی و قام)

چێڵ: مانگا

چەنگ: ئامێرێکی موسیقایە، هارپ

چەکمە: جەزمە، پووت

چەمەنزار: مێرگ، مێرغوزار، سەوزەزار

چما: بۆچی، ئەڕا، لەبەرچی

چقڵ: دڕك، دڕو، دڕی

چەرچی: فرۆشیاری گەڕیدە، دەستفرۆش

چوغورد: چوغور، چغر، چڕ

چمك: سووچ، گۆشە

چوارنکال: هەرچوارلا

چێبوو: دروست بوو

چەمووش: سڵ، رەوەك، لەقەهاوێژو گازگر

چەرموو: سپی

ح:

حایرمان: سەرسام بوون

حەسار: حەوش

حەنەك: جەفەنگ،قسەی گاڵتەو گەپ

حەشەری: بەر بەتاو، ژنی بە ئاڵۆش

حەژمەت: مەینەت، خەفەت، کەسەر، داخ، خەم

حەجامات: خوێن بەردان

خ:

خەنی لە خۆتان: خۆشی لە خۆتان

خشکۆك: دەلال، جوانکیلە، جوان، قەشەنگ

خەنەقاندن: خنکاندن ، لە سێدارەدان

خورجین: هەگبەی لە بەن، جانتای لە بەن، خورج

خا: خات، خاتوون، خانم ، یا

خاپاندن: فریودان، تەفرەدان، خەڵەتاندن

خاپینۆك: فریبۆك، فێڵباز

خانەدان: نەجیمزادە، ئەسڵزادە

خودان: خێو، خاوەن، ساحێب

خوڵك: خوڵق

خۆرتی: بە تۆبزی، بە زۆری

خشت: رێك، بیٚ کەم و زیاد

خوبزە: نۆکەر، خزمەتچی، خولاٚم

خاکی: بیٚ هەوا، بیٚ فیز

خەرگە: پەڕۆی کۆن و پیس

خوابەختەکی: خۆو بەخت، بە هەڵکەوت

خەبتین: خەبات کردن

خشکۆك: جوان، خشیك

خویا: ئاشکرا، دیار ، روون

خۆرانگاز: تاوە سووت، سووتاو لەبەر خۆر

خۆر لە زەردە: زەردەپەڕ

خلاٚفان : مژول بوون

د :

داماو: بێنەوا، بەلەنگاز، بێچارە

دەڤەر: ناوچە، ئاقار، شوێن، جیٚ

دێرکەوتن: دواکەوتن

دلپاقژ: دڵپاك، بیٚ فڕو فێڵ، بیٚ گزی

دەربار: دیوەخان و بارەگای پاشا

دەهری : زۆر توڕە

داگەڕان: هاتنە خوارەوە

دڵنەواز : دڵگیر، مایەی دڵخۆشی

دلۆڤان: بە بەزەیی، دڵنەرم، میرەبان

هاژۆتن: لێخوڕین

دیدەوانی: ئێشکگرتن (بە تایبەتی ئێشکی سەر قەلاٚت و بورجان)

داپیره: دایە گەورە، نەنك

دەلیڤە: دەرفەت ، هەل

درەخت: دار

دەرباریيان: دەست وپێوەندانی دیوەخان و بارەگای پاشایەتی

دڕوو: دڕك، چقڵ، دڕی

دڵڕەش: بێ بەزەیی، ستەمكار، دڵرەق، ڕكوونی

دامە: مۆر

دنگ: دینگ، ئامرازی چەڵتووك كوتان

دەڵەكدان: پاڵنان

دڕدۆنگ: دوودڵ، بە گومان

دوونیەتی: خوێڕیەتی، بچووكی

دەڵەچە: مەرایی كەر، ماستاوچی

دۆنكی: داردەستی حەسحەسی ناو بازاڕ

دیرۆكنووس: مێژوو نووس

دەڕەڤی: هەڵەهات، رایدەكرد

دەرۆزە: گەدایی، سواڵ

داشۆ: كاكە، براگەورە

دەهری : زۆر توڕە

دەخەبتن : خەبات دەكەن

ڕ:

رەقسین: سەما، هەڵپەڕین

ڕنەك: قەشەو

ڕدێن: ریش

روندك: فرمێسك، رونتك، ئەسر، ئەسرین

رۆحانی: پیاوی ئاینی

راز: نهێنی

ڕەژوو: زوخاڵ ، خەڵوز

ڕك : کووڕ، ڕژد

رابوون: هەستان

ڕۆخانە: روبار، چۆم، چێم، ڕوو

ڕند: جوان، خوشیك، خوشکۆك

رمووده: ئالووده، هۆگر

رادەست: خۆ بە دەستەوەدان

رەند: مێرخاس، مەرد، پیاوانە

رەقیب: نەیار، خەنیم

ریسك: مغامەرە

ریوەڵە: بچکۆلەی لاواز، بێ نموود

ڕۆنیشت: دانیشت

رووپامایی: مەرایی، دەڵەچەیی، بن ریشەیی

راموسان: ماچ

رەهەنە: رەهەندە، عەودالْ ئاوارە، چۆڵگەڕ

رەبەن: سەڵت، زوگورت

ڕکونی : رقن، بوغزن

ز:

زڕکیژ: کچی مێرد بۆ باوەژن، یان کچی ژن بۆ باوەپیارە

زێدە: زیادە

زەلام: گەورە، ناقۆڵاو تەژە

زار: دەم، دەو

زورپییەت: وەچەو نەوەو نەتیرە

زێد: زاگە

زاگە: زێد، شوێنی لە دایکبوون، مەفتەن

زوخالْ: رەژوو، خەڵووز

زگڕەش: ڕکوونی، بوغزن، کینە لە دڵ

زەوجین: زەماوەند

زڤڕینەوە: گەڕانەوە

زەیسان: زەیستان، ژنی تازە زاو

زەیەوان: زێوان، نیگابانی گۆڕ و گۆڕستان

زرانی: ئەژنۆ

زنە : چیمەنی واودەڵێن ، زەوی ئاوەزا

زورگ: تەپۆلکەی رووتەن لە دەشتا

ژ:

ژێوان: پەشیمان

ژارخەن: پێکەنینی ژەهراوی

ژارۆ: داماو، فەقیر، بەسەزمان

ژنەوتن: بیستن، ژنەفتن

س:

سەرزەنشت: سەرکۆنە، لۆمە

سەندەڵ: قاپقاپ، تەقتەقیلە

سپڵە: پێنەزان، بێ ئەمەك، بێ وەفا، نمەك حەرام

سۆز: پەیمان، بەڵێن

ستران: گۆرانی، قام، لاوك

سپێدە: بەرەبەیان

سەوزەزار: مێرگ، مێرگوزار، چەمەنزار

سەمت: لا، ئالی، رەخ

سەربوردە: بەسەرهات، سەرگوزەشتە، سەربهورد

سەرگوروشتە: سەربوردە،

سخێف: جنێو

سەختگیر:توند و بەزەبت و رەبت

سیوات: خوێنەواری

سائەقڵ: شێتۆکە

سەربۆز: سەر ماش و برنج

سیاناو: قوڕاو

سێوی: هەتیوو، منداڵی بێ داك و باب

سیکتر: دەرکردن، تڕۆکردن

سونگی: قەمە

سەهەندە: بزۆز، نەسرەوت، زرینگ، ئاژاوەچی

سێبەندی: بیٚ شەرم و حەیا،

ستێران: ئەستێران

سابرێن: نێری، تەگە

سەرۆ: ئیلهام، سرووش

سازڤان: مۆزیکوان

سەرناڤ: ناونیشان

ستان: شار، پارێزگا

ستاندار: پارێزگار،متەسەڕیف

ساردخانە: مەیتخانە

سۆل:پێڵاوی سووکەڵەی بیٚ پانییە ،نەعل

سەردولکە: گۆرانی هەڵگوتن بە مردوودا

ساڤالۆك: منداڵی تازەزاوی جوانکیلە

سەلبەند: ڕێگەی بە بەرد فەرشکراو

سیسەم: تەختە خەو، تەختە بەن

سوورخن: سووری کاڵ

ساچمەزەن : تفەنگی ڕاو

ش:

شڕندە: ژنی دەمدرێژی شەڕانی بێحەیا

شڕپۆش: شڕۆڵە، بیٚ بەرگ و بار

شەیپور: بۆقی، کەڕەنا

شام: شیو، شیڤ، خواردنی ئێواران

شکەفت: ئەشکەوت

شکەستەنی: ناسك، شتیٚ زوو بشکیٚ

شتاقیان، هیچیان، کەسیان

شنگ: هێز، تاقەت، توانا

شەقاو: هەنگاو

شلینگ: پارەیەکە

شاپ: شەق

شەکەت: ماندوو، هیلاك

شوورە: دیوار

شەڕبار: پڕشەڕ، شەڕانی

شەنگوڵ: بە دەماخ، کەیف خۆش

شەبەیخوون: پەلامارو هێرشی شەوانە

شەلاق: شەلاخ، قامچی

شەم: مۆم، شەمالك

شەمدان: مۆمدان، شەمان، جێگەی مۆم

شۆڤار:زمان شڕ، نێوان تێکدەر، جاسووس

شوو: مێرد ، هاوسەری ژن

شەکەت: ماندوو. هیلاك

شاشك: مێزەر، پێچی مێزەر، شاشیك

شیرەت: راوێژ، ئامۆژگاری

شیرەتکار: راوێژکار

شادەتنامە: کارنامەی خوێندن

ع:

عاسا: دار عاسا، داردەست

عەیار: زیتەڵ، زۆرزان

عەبەنووس: دارێکی رەش و رەق و بەنرخە

عەیان: دیار، ئاشکرا، لەبەرچاو

عەگید: ئازا، پاڵەوان، جامێر

غ:

غاڕ: ئەشکەوت

غوڕابی خەو: شیرنە خەو، خەوی قورس

غەوارە: غەریبە، بێگانە

ف:

فەرمایشت: فەرمووده، قسە

فەرخە: بێچوە مەل و جانەوەران

فشقیات: حەنەك، گاڵتەوگەپ، ئاخافتنی بێ تام

فراڤین: نیوەرۆژە، خواردنی نێوەرۆ

فەرسەخ: فەرسەق

فڕناخ: لووت بەرز، بە دەعیە، روحزل

فاما: فامیدە، تێگەییشتوو، زیرەك

ڤالا: بەتاڵ، خاڵی، پووك، ئاواڵە، کراوە

فەڕەنگی: ئەوروپایی

ق:

قالیچە: مافووری بچووك

قرمز: سوور

قەڕاڵ: پاشا

قەڕاڵنشین: پاشانشین، ئیمپراتۆریەت

قورباقە: بۆق

قاوەڵتی: تاشتی، بەرقلیان، نانی بەیانی، تێشت، قاوەتوون

قووچانی: هەڵهات

قشتیلە: بچووکی جوانکیلە

قالۆر: قاوغ

قاپ: قاچ

قاوغ: قەپێلك، قاپۆرە

قوشقی: تووڕە، وەرەز، سڵ ، رەوەك

قەرقەشە: تەشقەڵە، شەرو ناخۆشی

قۆپی: زەڵکاوی قامیشەلآن

قەڵەمرەو: سنوور و کەوشەنی ژێر دەسەلآتی کەسێك یان دەوڵەتێك

قوو: باڵندەیەکە لە قاز سپی ترو زلترە

قەلآیی:کانزایەکی سپی نەرمە مسی پێ سپی دەکەنەوە

قژاوڵە: تاق تاقکەرە

قاوش: هۆڵ، شوێنی نووستنی بە کۆمەڵ

قەساس: سزا، تۆڵە

قەرەبەخت: بەخت رەش، بەدبەخت، نەگبەت

قامك: پەنجە، ئەنگوست، پل، کلك

قامبێژ: گۆرانی بێژ

قەساو: قەساب

قەلەزراو: ترسنۆك

قەتاندن: بەسەربردن

قاقڕ:زەوی رووتەن کە گیای لێ نەڕوێ

قومات:بابۆڵەی ساوا تێوە پێچان

قاشوانێ: گۆبازی، قاشوان

قەپاتمە: سۆیتەلی، ژنی بێ مارەیی بۆ رابواردن

قەموور: کووڕ، پشت کۆم

قەڵەمباز : بازی گەورە، بازی زل و هەڕاو

ك:

کوت ومت: ەقاودەق

کوانگە: کوانوو، ئاگردان

کارمامز: بەچکە ئاسك

کودەڵە: بێچووە بەراز

کوختە: کۆخ، خانووی چکۆلەو خراپ

کوڵکە: موو، توك

کولۆ: کوللە

کەچڕەوی: لە ڕێ لادان، تەحریفیەت

کەوەیی: شینکی، شینباو، خۆڵەمێشی

کێوە: بۆ کوێ

کەپەك: سۆس

کۆمەك: یارمەتی، هاریکاری

کلۆر: ناوبەتاڵ

کوریژگە: کوڕی بچووک

کەپوو: لووت، دفن

کەونارا: زۆرکۆن، شوێنەوار

کەسک: سەوز

کۆمیدی: پێکەنیناوی

کامکردن: نەوس تکان

کەزی: پرچ، زلف

کلاوخود: کلاوی ئاسنینی شەڕڤان

کەرب: رق و کینە

کان: مەعدەن

کێوستان، کۆسار، کۆجاڕ

کۆلۆنی: موهاجیرنشین، نشیمەن، موستەعمەرە

کەمدوو: کەم قسە

کۆسار: کۆجاڕ، کێوستان

کەوی: ماڵی، دەستەمۆ

کەڤر: بەرد

کەندەکار: کەسێک کە لە دار نەخش دەکەنێ

کێشکچی: پاسەوان، نیگابان

کۆ : سڵ، سڵکردنەوە

کەپوو : لووت، دفن

کارگە : وەرشە

کەرپووچ : خشتی سوورەوەکراو

کوند: بوەکوێرە، کوندە پەپوو، بایەقوش

کەودەن: گەوج

کاژستان: بێشەی دارکاژان

کرێت: ناشیرین، کاری خراپ

کەتواری: ریالیستی، واقیعی

کەوشەن : مەرز، سنوور ، ئاقار، تخووب

کۆڕژن : حیلەی تووڕەی ئەسپ

گ:

گۆساخ: چاوقایم، رووقایم

گەدا: پارسەك، سواڵکەر، دەرۆزەکەر

گورزە: باقەی گەورە

گەرەکمە: دەمەوێ ، دەخوازم

گەمە: یاری، وازی، کایە

گەنج: زێڕو زیو، ماڵی دنیا

گەردنبەند: ملوانکە

گازکردن: بانگکردن

گۆرین: یارۆ، ناڤبری

گوند: دێ، ئاوایی

گومناو: ناوبزر، نەناسراو

گۆزینگ : قولەپێ

گەڵۆز: ناولینگ

گول: گەڕ و گول

گاگۆز: پۆڵکە

گارد: پاسەوانی تایبەت

گۆنگ : ئاڵۆز

گەنگەشە: موناقەشە

گووراو : موخلووق

گووفەك: زبڵدان، سەرانگوێلك

گازی: بانگکردن

گڕۆز: وڕکن

گڵکۆ: گۆڕ، ئارامگە

ل:

لە کەیفان: لە خۆشیان

لە بیلادەوە: لە ئیجادەوە، لە بنەرەتەوە

لیرەوار: دارستان، جەنگەڵ، بێشەڵان

لاپرەسەن: فزوڵ، فزوڵی

لۆسە: باری

لەزگ بوو: خەریك بوو، وەخت بوو

لێ: بەڵام

لێبڕا: بڕیاری دا

لۆسە: باریە

لاق: قاچ، لنگ

لەزکرن: خێراکردن، پەلەکردن

لایدە: بێگانە

لەهەنبەر: بەرانبەر

لێ : بەڵام

لەیستۆك : بووکەشووشە، بووکەڵە

لەگەز : مەتەڵ

لەش بەبار: نەخۆش

لەگین:رەنگە، لەوەیە

لەوتاوە : پیس بووە

لەز : خێرا ،پەلە

لەبڕ : یەکسەری، بەقۆنتەرات

لاشەڕ : بێوەی، سەلامەت ، دوورە شەڕ

لاکەوە : لاچۆ ، برۆ کەنار

لە نك: لە کن، لە جەم، لە دەف، ەلا

م:

موغازە: فرۆشگە، دوکان

مێریڤان: دلۆڤان، میهرەبان

مشوور: تەگبیر، بەخەم کردن

مژوول: سەرقاڵ، سەرگەرم

مڵ وموش: مڵومۆ، گەران و بۆنکردنی زەمین بۆ پەیداکردنی خواردن

مۆڵ: زۆر، فره، زەحف

مژمژه: مەساسە

میرغەزەب: جەلاد

مەزرا: کێڵگە

مقاش: ماشە

مەگیرانی: بێزوو

مەرزو بۆ: وڵات، نیشتمان

مقەوا: کارتۆن

مەنهۆڵ: زێراب

مەزڵ: قۆناغ، جێی مەبەست

میرەبان : دلۆڤان ، میهرەبان

ماڵبات: خانەوادە ، بنەماڵە

مدارا :سەبرو حەوسەڵە ، دڵڕاگرتنی دۆست و ئەحباب

مووبەق : ئاشخانە

موغەیری: موغاری، بوغاری، کوانووی نێو دیوار

منجڕ :نەژنەو ،سوور لەسەر شتێك

مسکێن : رەعییەت، بەرحوکمی ئاغا

مەعلان : پسپۆڕ ، لێزان

مخابن: بە داخەوە

مراك : کەوچك ، کەچك

مینا، میناك: وەك، وەکو

مەخفەر: پۆلیسخانە، قەرەوڵخانە

مادونی: مۆڵەت، ئیجازە

مەرگی مفاجا: سەکتەی دڵ

مەحزەر: نووسینگەی مارەو تەڵاقان

مەژی : مێشك

ن:

نەزاکەت: ئەدەب، سەلاری

نیگابان: پاسەوان

نەیجەزار: قامیشەڵان

نسیبەت: بەڵا

نەترە: ورە

ناچیز: هیچ، زۆر کەم

نەژاد: رەگەز، رەچەڵەك، ئەسڵ

ناحەز: ناشیرین

نێچیرڤان : ڕاوچی

نشیمەن: بارەگا ، شوێنی دانیشتن

نەزاکەت : لوتف و ئەدەب

نك : کن ،لا، جەم ، دەف

ناڤبری : ناوبراو

نەژنەو :نەبیست، منجڕ

نمەد : لباد نیوداشت: نە کۆن و نەتازە

نها : ئێستا، هەنووکە، نهوو

ناڤسال : میانە ساڵ

نەبوارد: نەپەڕاند

ناجسن : نارەسەن

نێسکە: لەنجە و سەمای ئەسپ

نوسنەك : تۆوی گیایەکە دڕکاوی بە خوری و جلکەوە دەنووسێت

و:

وەمێنیٚ:بمێنێتەوە

وەکرد: کردەوە

وەشێرت: شاردەوە

وێنا: تەسەور

وار: هەوار، شوێن، مەڵبەن

وێدەدەم: دەدەمیٚ

وەقف کردن : تەرخان کردن

وەردەوەدان : لە جارێ پتر کێلاَن

وەردیان : زیندانەوان

وەشانخانە: بلاَوەخانە، دارالنشر

وەشانکار: بلاَوکەرەوە، ناشر

وڕاوە: وڕێنە

ودم:مومبارەکی، پیرزی

وشکەبار:میوەی وشکەوەکراو

وەتەن : نیشتمان

وازی : گەمە، یاری، کایە

ھـ:

هانکە هانك: هەناسە برکێ

هەژگ: لکەداری وشکەوە بوو، چڕوچیلکەی ئاوردوو

هەڕوگیڤ: هەرەشەو گورەشە

هەڵدێر: جێگەی زۆر بەرزو قیت لە شاخ و کێودا

هەزاربەهەزار: شاخی زۆر بەرزو عاسی

هەڵزنان: هەڵگەڕان بۆ سەرەوە

هایم: سەرگەردان، وێڵ

هەنبەر: بەرانبەر

هەترەش: زەندەق، زراو

هەنووکە: ئیستا، نها، نهوو

هۆشن: بەهۆش

هەتەر: مەودای حوکمی چاو

هۆڤی: کێوی، وەحشی

هۆدە: ژوور، ئۆتاغ، دیوو

هزرو هزرین : بیرو بیرکردنەوە

هەیڤ : مانگ

هەدا : سەبر ، حەوسەڵە

هەراوزەنا : هەراو هەنگامە

هەڕەمە : تێکەڵ و پێکەڵ، گەنم ودانەوێڵەی تێکەڵکراو

هاپۆ : مام

هەڵەشە :لەسەر، بیٚ ئەقڵ

هەرەت : تاف

هەتوان : مەرهەم ، مەڵحەم

هەڤڕك : ملەکەر، ململانیٚ، ڕکبەڕکیٚ

هەڕوو : هەڕە ، بڕۆ

هەنگیٚ : هەینیٚ ، ئەوسا

هەشتاو : پەلە ، لەز، خێرا

هاوکوف:دوو کەسی لە یەك ئاستی کۆمەڵایەتی

هاودەستی:هاوبەش لە کەین و بەینان

هەیڤۆك: هەیڤك، مانگیلە، مانگی یەك شەوە

هێورین: حەوانەوە

هاماج: ئۆتمۆسفیر

هەیڤە شەو: مانگەشەو

هەڵاوێردان: جیاکرنەوە

هاتە وەشاندن ، بڵاوکرایەوە

هەردە وێڵ: چۆڵگەڕ، وێڵی بیابان و سارایان

ی:

یاڵ: تووکی سەر ملی شێرو یەکسم

یەکهاوی: یەکجۆر، یەکدەست، بێگۆڕان

یارۆ : فلاٚن

یاتاخ : پێخەف ، نوێن

یەختە: خەسێنراو، گون دەرهێنراو

یونیفۆرم: جالکی فەرمی یەکچەشن

حەمە کەریم عارف

* کەرکووکییە و لە ساڵی ١٩٥١دا لەدایك بووە.

- لە ساڵی ١٩٧٥ کۆلیژی ئەدەبیاتی بەغدای تەواو کردووە.

- یەکەم بەرهەمی شیعرێکە بەناوی (هەڵبەستێکی هەتیو کەوتوو) کە لە ژمارە (١٧٠) ڕۆژنامەی هاوکاری لە ١٩٧٣/٦/٨ بڵاوبووەتەوە.

- لە ساڵی ١٩٧٥ەوە بە بەردەوامی نووسین و بەرهەمی ئەدەبی بڵاو دەکاتەوە.

- سەرنووسەر یان بەڕێوەبەری نووسین یان سکرتێری نووسین یان ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەم گۆڤار و بڵاوکراوانە بووە: گۆڤاری گزنگی نووسەرانی کەرکووك، نووسەری کوردستان، کەلتوور،نووسەری کورد، گوڵانی عەرەبی، ئاڵای ئازادی تا ژمارە ٢٢٢، گۆڤاری نەوشەفەق.

* جگە لە ناوی خۆی، بە تایبەتی لە گۆڤاری گزنگی نووسەرانی کەرکووك،نووسەری کوردستان، کەلتوور، ڕۆژنامەی ئاڵای ئازادی تا ژ: ٢٢٢ بەناوی گۆڤەند، زنار، سیپان، پاکزاد، محەمەدی حاجی، سیروان عەلی، دیدار هەمەوەندی، هێژا، ح. ع ،هامون زێباری، با زەوان عەبدولکەریم بەرهەمی بڵاو کردووەتەوە.

*لە ساڵی ١٩٧٤ – ١٩٧٥دا پێشمەرگەی شۆڕشی کوردستان بووە، لە هەشتاکاندا بۆ ماوەی نۆ ساڵ، بێ وابەستەگی حیزبی پێشمەرگە بووە و وەکو بەشدارییەکی مەیدانی و ویژدانی لە خەباتی ڕەوای نەتەوەی کوردا شانازی پێوە دەکات و منەت بەسەر کەسدا ناکات، چونکە باوەڕی وایە کە ڕۆڵەی میللەتی مەزڵوم مەحکومە بە پێشمەرگایەتی.

- لە هەشتاکانەوە تا ٢٠١٠/٨/٢٠ڕاستەوخۆ سەرپەرشتی و سەرۆکایەتی لقی کەرکووکی یەکێتیی نووسەرانی کوردی کردووە.

- زۆر بەرهەم و کتێبی چاپ و بڵاو کردووەتەوە، لێ زۆربەی هەرە زۆریان، بە تایبەتی ئەوانەی لە چیادا چاپ بوون بە نوسخەی هێندە کەم بڵاوبوونەتەوە،لە نرخی نەبوو دان و هەر ئەوەندەیە کە لە فەوتان ڕزگار بوون. هەندێك لە وانە:

١- تیرۆژ، کۆ چیرۆك، چاپی یەکەم ١٩٧٩

٢- کۆچی سوور، ڕۆمان، چاپی یەکەم،١٩٨٨،چاپی سێیەم ٢٠٠٧

٣- بەيداخ، چیرۆك، چاپی یەکەم ١٩٨٨
٤- داوەتی کۆچەرییان، کۆ چیرۆك ،چاپی دووەم ٢٠٠٥
٥- لە خۆ بێگانە بوون، کۆمەڵە چیرۆك،چاپی یەکەم (١٩٩٩) دەزگای گوڵان
٦- کوچ سرخ، کۆ چیرۆك، بە فارسی، وەرگێڕان چاپی یەکەم ١٩٨٧ شاخ
٧- نینا، رۆمان، سابت رەحمان، چاپی یەکەم،شاخ،١٩٨٥ چاپی سێیەم ٢٠٠٥
٨- نامۆ، رۆمان، ئەلبیر کامۆ، چاپی یەکەم، شاخ١٩٨٧چاپی چوارەم ٢٠٠٩ وەشانخانەی سایە،سلێمانی
٩- رێبەر، رۆمان، مەهدی حسین، چاپی یەکەم (شاخ) ١٩٨٣، چاپی دووەم، ٢٠٠٧
١٠-شکست، رۆمان، ئەلکساندەر فەدایەف، چاپی شاخ (راە کارگر)، چاپی دووەم، ٢٠٠٩ خانەی وەرگێڕان.
١١- هاوماڵەکان، رۆمان، ئەحمەد مەحمود، چاپی دووەم ٢٠٠٠ دەزگای گوڵان
١٢ – بێناسنامەکان، رۆمان، عەزیز نەسین، چاپی سێیەم ٢٠٠٦
١٣- قوربانی، رۆمان، هیرب میدۆ، چاپی یەکەم ٢٠٠٤ دەزگای شەفەق
١٤- دووره ولات، رۆمان ع. ڤاسموف، چاپی یەکەم٢٠٠٠ دەزگای گوڵان
١٥- ئازادی یا مەرگ، رۆمان، کازانتزاکیس، چاپی یەکەم ٢٠٠٣ کتێبخانەی سۆران، چاپی دووەم: ٢٠٠٨
١٦- چیرۆکەکانی سەمەدی بیهرەنگی، چاپی دووەم، ٢٠٠٤ کتێبخانەی سۆران هەولێر
١٧- ئامانجی ئەدەبیات. م. گۆرکی، چاپی شاخ ١٩٨٥
١٨- ئەو رۆژەی کە ونبووم (کۆمەڵە چیرۆکی بیانی) چاپی یەکەم،٢٠٠٦
١٩- جێ پێ (کۆمەڵە چیرۆکی فارسی) چاپی یەکەم ٢٠٠٦،نووسەرانی کەرکوك
٢٠- زندە خەون، کۆمەڵە چیرۆك، چیخۆف،چ١،دەزگای موکریانی
٢١- چیرۆکستان ،کۆمەڵێك دەقورەخنەی جیهانی چ١ ،٢٠٠٥،نووسەرانی کەرکوك
٢٢-دیدارو دەق و رەخنە،چ٢٠٠٥،١
٢٣-دیداری چیرۆکڤانی، چ٢٠٠٥،١
٢٤-ئەو بەرخەی کە بوو بە گورگ ،چ٢٠٠٨،١نووسەرانی کەرکوك
٢٥- میوان، چیرۆك،ئەلبێر کامۆ

٢٦- مەسەلەی کورد لە عێراقدا،عەزیز شەریف،چاپی دووەم ٢٠٠٥
٢٧- مێژووی رەگ و رەچەڵەکی کورد، ئیحسان نوری پاشا،چ١،١٩٩٨١
٢٨- کورد گەلی لە خشتەبراوی غەدر لێکراو، د. کوینتەر دیشنەر، چاپی سێیەم ٢٠٠٤
٢٩- لە مەهابادی خوێناوییەوە بۆ کەنارێن ئاراس، نەجەف قولی پسییان، چاپی یەکەم ٢٠٠٦
٣٠- کورد لە سەدەی نۆزدەوبیستەمدا،کریس کۆچرا،چاپی شەشەم ٢٠١١
٣١ -کورد لە ئینسکلۆپیدیای ئیسلامدا،چاپی یەکەم ١٩٩٨
٣٢- چینی کۆن، چ١(   )دەزگای موکریانی

٣٣- دلێریی خۆراگرتن، ئەشرەفی دەهقانی
٣٤- خەباتی چەکداری هەم تاکتیکە هەم ستراتیژ، مەسعودی ئەحمەد زادە

٣٥- ڤنسنت ڤان گوگ، شانۆنامە، باول ئایز لەر
٣٦- بە دوعا شاعیرەکان، شانۆنامە، جەلیل قەیسی (گزنگ ژ:١٢)
٣٧- جولەکەکەی ماڵتا، شانۆنامە،کریستۆفەر مالرۆ.
٣٨- دادپەروەران، شانۆنامە، ئەلبیر کامۆ
٣٩- بەد حاڵی بوون، شانۆنامە، ئەلبیر کامۆ.
٤٠- چاو بە چاو، شانۆنامە، گەوهەر مراد (غوڵام حسەینی ساعیدی)
٤١- ریچاردی سێیەم، شانۆنامە، شەکسپیر.چاپی یەکەم ٢٠٠٩، بڵاوەخانەی سایە، سلێمانی
٤٢- گەمەی پاشا و وەزیر، شانۆنامە، عەبدوڵڵائەلبوسێری..

٤٣- منداڵە دارینە، چیرۆکی درێژ بۆ منداڵان.
٤٤- فاشیزم چییە؟ کۆمەڵە چیرۆك بۆ منداڵان، یەلماز گونای
٤٥- شوانە بچکۆلەکە، چیرۆکێکی درێژی چینی یە بۆ منداڵان
٤٦- زارۆکستان (چوار شانۆنامە بۆ منالاَن)
٤٧- چەند چیرۆکێك لە ئەفسانەی یونانی کۆنەوە (٢٣ئەفسانە)

٤٨- لە گەنجینەی حیکایەتی تورکمانییەوە. (ئەفسانەی ئەسپی ئاشق)چاپی یەکەم٢٠٠٨
٤٩- ئەفسانەێن گریکی و رۆمانی، چاپی یەکەم (٢٠٠٤) کتێبخانەی سۆران، هەولێر
٥٠- ئیلیادە، هۆمیرۆس، چ١،دەزگای سەردەم ٢٠٠٩

٥١- گۆڤەند و زنار (فەرهەنگی فارسی – کوردی) حەمە کەریم عارف، چ١(٢٠٠٦-٢٠٠٨)دەزگای موکریانی
٥٢-چۆنیەتی فێربوونی زمانی فارسی، چ١، ٢٠٠١

٥٣- چرنیشفسکی، فەیلەسوف و زانای گەورەی میللەتی روس
٥٤- چایکۆ فسکی، ژیان و بەرهەمی.
٥٥- ئیدگار ئالین پۆ، ژیان و بەرهەمی.
٥٦- جاك لەندەن، ژیان و بەرهەمی
٥٧- گوگول، نووسەری ریالیست
٥٨- یەڵماز گونای، ژیان و بەرهەمی
٥٩- سادقی هیدایەت، ژیان و بەرهەمی
٦٠- خافروغ لە شیعر دەدوێ، ژیان و بەرهەمی

٦١- راگەیاندن لە پەراوێزی دەسەڵاتدا (بە شەریکی) چاپی یەکەم (٢٠٠١) دەزگای گوڵان
٦٢-راگەیاندن لە نێوان حەقیقەت بێژی و عەوام خەڵەتێنی دا، حەمە کەریم عارف،چ(١)،٢٠٠٥

٦٣- مێژووی ئەدەبیاتی جیهان (لە کۆنەوە تا سەدەکانی ناڤین).چاپی یەکەم٢٠٠٨
٦٤- مێژووی ئەدەبیاتی جیهان (لە سەردەمی رینیسانسەوە تا ئێستا).چاپی یەکەم٢٠٠٨
٦٥- مێژووی ئەدەبیاتی جیهان (ئەدەبیاتی ئینگلیزی زمان- ئەمریکاو ئینگلیستان لە سەرەتاوە تا ئێستا).چاپی یەکەم٢٠٠٨
٦٦- ریالیزمودژە ریالیزم لە ئەدەبیاتدا،سیروس پرهام،چ٢٠٠٤،١،دەزگای سپیرێز
٦٧- قوتابخانە ئەدەبییەکان،رەزا سەید حسەینی، چ٢٠٠٦،١دەزگای موکریانی

٦٨- مێژووی ئەدەبیاتی روسی، سەعیدی نەفیسی
٦٩- لێکدانەوەیەك لەمەڕ نامۆ ، لویس ریی ،چ٢، ٢٠٠٦
٧٠- هونەروژیانی کۆمەڵایەتی، بلیخانۆف، چ١(٢٠٠٥)دەزگای موکریانی
٧١- گوزارشتی مۆسیقا،د. فواد زکریا، چ١،یانەی قەڵەم ٢٠٠٦
٧٢- رێبازە هونەرییەکانی جیهان
٧٣- پێکهاتەی بەدەنی و چارەنووسی ئافرەت،(چ١) ٢٠٠٦
٧٤- دەربارەی شیعروشاعیری، حەمە کەریم عارف، چ٢٠٠٧،١
٧٥- دەربارەی رۆمان و چیرۆك، حەمەکەریم عارف،چ١، ٢٠٠٨
٧٦- مەرگی نووسەرو چەند باسێکی دیکەی ئەدبی-رۆشنبیری،حەمەکەریم عارف،چ١، ٢٠٠٥نووسەرانی کەرکوك
٧٧- ناودارانی ئەدەب، حەمە کەریم عارف، (چ١) دەزگای موکریانی،٢٠٠٩
٧٨- پەیڤستانی من، حەمە کەریم عارف،چاپی یەکەم()
٧٩- پەڵکە رەنگینە، حەمە کەریم عارف،چ١، ٢٠٠٤
٨٠- خیانەتی حەڵاڵ، حەمە کەریم عارف
٨١-بووکی هەزار زاوا، کۆچیرۆك، بزورگی عەلەوی
٨٢-ئەبوزەر، د.عەلی شەریعەتی
٨٣-ریوایەت، ڕۆمان، بزورگی عەلەوی
٨٤-وقفات فی رحاب الپقافە الکوردیە، حەمە کەریم عارف
٨٥-هەژاران، ڕۆمان، دوستوفسکی
٨٦-دەیڤد کۆپەرفیلد، (رۆمانی کورتکراوە بۆ نەوجەوانان) چارلس دیکنز
٨٧-ئۆدیسە، داستان، هۆمیرۆس
٨٨-ڤل الصوت و قصص اخری، تقدیم و ترجمە جلال زنگابادی
٨٩-شازادە و گەدا، رۆمان، مارك توین
٩٠-توحفەنمای ئەدەبیاتی جیهانی
٩١-سفرەی فەقیران   حەمە کەریم عارف
٩٢-باڵندەکەی من   رۆمان، فریبا وفی
٩٣- نامەکانی تولستۆی
٩٤- جەمیلە، رۆمان   جەنگیز ئایتماتۆف
٩٥- حەفتا چیرۆکی چینی بۆ منالانی کورد

٩٦- الرحيل الدامي....تقديم وترجمە: جلال زنگابادی

٩٧- كڵوانە سوور... كۆچیرۆك بۆ منداڵان

٩٨- ئەو پیاوەی كە سێبەری خۆی فرۆشت ..رۆمان..شامیسۆ

٩٩- دكتۆر...شانۆنامە...برانسیلاۆ

١٠٠- با خەییام باش بناسین /جەلال زەنگابادی

١٠١- دۆزەخی پیرۆز، رۆمان ،برهان شاوی

١٠٢- من و نەنكم و ئیلاریون و ئیلیكۆ / رۆمان / نودار دومبادزە

١٠٣- یادگارییەكانی خانەی مردووان/ دۆستویفسكی

١٠٤-مێژووی رۆمانی توركی

* لە راپەڕینەوە تا نهوو چالاكانە بەشداری بزاڤی ئەدەبی و رۆشنبیریی كوردی دەكات وبەرهەمی هەمە جۆر (نووسین و ئامادە كردن و وەرگێڕان) بڵاودەكاتەوە..

* ئەو بەرهەمانە و زۆری دیكەی ئامادەن بۆ چاپ و چاپكردنەوە و هەر كەس و گروپ و لایەن و دەزگایەك تەماحی بڵاو كردنەوەی هەبن، دەبێ پرس بە نووسەر بكات...